

Pr. Laurențiu
Rădoi

Episcopul Atanasie Mironescu (1898–1909) (Partea a II-a)

Activitatea culturală

La vremea aceea, Episcopul Atanasie a fost unul dintre cei mai de seamă ierarhi cărturari ai Bisericii noastre. Pe lângă activitatea pastoral-misionară, găsea timp și pentru carte, scriind sau prelu-crând cu multă trudă, migală și dăruire, câteva lucrări deosebit de impor-tante pentru istoria bisericească. De reținut: *Anuarul Eparhiei Râmnicului – Noul Severin*, (București, 1899), *Morala pentru copii* (București, 1899), *Sfântul Atanasie cel Mare al Alexandriei*, tradusă din germană după cartea lui Möhler (București, 1900), *Istoria bisericească universală*, a lui Eusebiu Popovici, tradusă din germană, în colaborare cu Episcopul Gherasim Timuș de la Argeș (2 vol., București, 1900–1901), *Trimiterile cele patruspre-zece ale Sfântului Apostol Pavel*, de Teofilact al Ohridei, o traducere a mitro-politului Veniamin Costachi (3 vol., București, 1904–1906), tot în colabo-rare cu ierarhul de la Argeș, și *Sfânta Episcopie a Eparhiei Râmnicului – Noul Severin* în trecut și acum, împreună cu câțiva preoți (Râmnic, 1906).¹

În 1899, la Tipografia Cărților Bisericești s-a publicat o carte de *Rugăciuni* cu 49 de iconițe în text, frumos executate, alcătuită de o co-misie din care a făcut și el parte, alături de Mitropolitul primat Iosif Gheorghian și Episcopul Silvestru al Hușilor.² Câțiva ani mai târziu, la 28 martie 1902, cu prilejul sărbătoririi unui sfert de veac de la apariția revis-tei *Biserica Ortodoxă Română*, scria la Râmnicu Vâlcea un articol despre moaștele sfinților aflate în Catedrala episcopală, în special despre Sfântul Mercurie, al cărui cap a fost găsit într-o biserică din Ocnele Mari pe tim-pul Episcopului Damaschin.³

¹ Vasile ROMANESCU, *Mitropolitul Athanasie Mironescu...*, pp. 12-13; Diac. dr. Haralambie ROVENȚA, „Studiul Noului Testament la noi în ultimii 50 de ani (1881-1931)”, în: *ST*, an. III (1932), nr. 2, pp. 280-281 („Munca și osârdia cărturarului vlădică Athanasie Mironescu îndeplinesc o mare lipsă, tipărind în românește bogata operă exegetică a lui Teofilact”); Nicolae ȘERBĂNESCU, „Ierarhii plaiurilor oltenice în prima sută de ani de la Autocefalia Bisericii Ortodoxe Române – 25 aprilie 1985”, în: *MO*, an. XXXVII (1985), nr. 5-6, p. 345; Mircea PĂCURARIU, *Dicționarul teologilor români...*, p. 402.

² G., „Bibliografie”, în: *BOR*, an. XXIII (1899), nr. 7, pp. 711-712.

³ † P.S. ATHANASIE, episcop al Râmnicului, *Sfinte moaște din Catedrala Sf. Episcopii a Râmnicului...*, pp. 27-30.

Interesându-se în permanență de viața preoților săi, le-a scris câteva cărți pastorale, ca și ei, la rândul lor, să vegheze la viața religios-morală a enoriașilor. De pildă, în 1909, văzând că prin parohiile din Oltenia se răspândesc lucrări pline de otravă sufletească, le-a scris pentru paza legilor, sfătuindu-i să se ferească de primejdiile care răsar din citirea acestora: „Spre a vă cruța pe viitor de niște încercări așa de crâncene, vă îndemn, iubiților, a căuta hrană sufletească prin citirea de scrieri bune, cum sunt mai ales acelea pe poarta cărora se află scris că sunt alcătuite de bărbați cunoscuți ca iubitori ai binelui obștesc sau sunt tipărite de societăți luminătoare, ce se îndeletnicesc anume cu alcătuirea de scrieri bune și răspândirea lor în popor, cum e Societatea «Steaua» din București, precum și scrierile tipărite cu încuviințarea Ministrului școlilor sau cu binecuvântarea Sfântului Sinod. Asemenea scrieri vi le pot arăta la trebuință preoții și învățătorii. Când unii creștini m-au întrebat și pe mine dacă e bine să citească oarecare carte și să facă cele ce învață din ea sau chiar mi-au cerut anumite cărți, le-am răspuns bucuros, dându-le îndreptarea cuvenită și trimițându-le cărți de citit. Așa voi face cu plăcere cât îmi va fi cu putință, căci mult îmi stă la inimă binele sufletesc al păstoriților mei [...] Îndeletniciți-vă dar, iubiților, a cunoaște legile prin citirea cărților sau prin ascultarea citirii lor în biserică, în școală și chiar la primărie, și vă veți lumina încetul cu încetul că fericirea unui popor este dragostea și paza legilor. Iubiți adevărata cunoștință, care vă povățuiește la curățenie, cumințenie, dreptate și bărbăție, decât care nimic nu este mai de preț în viața oamenilor. Păziți-vă și vă feriți de cei ce fac împerecheri și sminteli împotriva bunei rânduieli obștești. Sfătuiviți pe cei fără de rânduială, mângâiați pe cei puțini la suflet, sprijiniți pe cei neputincioși, fiți îndelung-răbdători spre toți, să nu răsplătiți cu rău pentru rău. Femei, plecați-vă bărbaților voștri, precum se cuvine, întru Domnul. Bărbați, iubiți-vă femeile voastre și nu vă amărăți asupra lor. Fiilor, ascultați pe părinții voștri întru toate, că această purtare este bine plăcută întru Domnul. Părinți, nu vă întărâtați cu mânie asupra fiilor voștri, ca să nu se mâhnească, ci-i creșteți întru înțelepciune și certarea Domnului, dați-i la școală, deprindeți-i la meșteșuguri. Slugi, ascultați pe stăpânii voștri cei după trup întru toate, nu numai înaintea ochilor slujindu-le, ca cei ce vor să placă oamenilor, ci întru dreptatea inimii, temându-vă de Dumnezeu. Și tot ce faceți pentru stăpâni să faceți din suflet, ca Domnului, iar nu ca oamenilor, știind că de la Dumnezeu veți lua răsplătirea. Stăpâni, ce este cu dreptul și ce este tocmeala slugilor să dați, știind că și voi aveți Domn în ceruri”⁴.

Deși era bolnav uneori, și chiar oprit de medici să muncească, „nu cunoaște lenevirea, ci veșnic lucrează, veșnic aleargă la lucrul cel sfânt și

4 † ATHANASIE RÂMNICU, „Carte pastorală dată de Preasfințitul Episcop al Râmnicului către fiii sufletești din eparhia sa pentru paza legilor”, în: BOR, an. XXXII (1909), nr. 1, pp.1-17.

la lucrarea cea bună”. Vara niciodată nu pleca în străinătate pentru căutarea sănătății, ci străbătea munții țării sau citea și scria în mănăstirile din eparhie.⁵ Cunosându-l de aproape 20 de ani, de pe vremea când era „cel mai bun și silitor student între teologi”, arhimandritul Damaschin Popescu, duhovnic al Mănăstirii Celic-Dere din Tulcea, spunea în mai 1911: „V-am cunoscut îndeaproape și personal viața neprihănită și morală în societate, pe când încă erați Episcop al Râmnicului și când eu eram ca superior al Sfintei Mănăstiri Cozia, unde Preasfinția Voastră, împreună cu d. Constantin Erbiceann și P.S. Episcop de Argeș Gherasim Timuș, ca niște albine laborioase, lucrați la monumentală lucrare Istoria Bisericească și alte opere (în timpul verii la Cozia)”.⁶

Bun părinte, iscusit predicator și scriitor bisericesc,⁷ vrednicul ierarh „atrăsese în jurul său câteva elemente de valoare, care au început o frumoasă campanie de purificare în presa bisericească și în hățișul teologic”.⁸ La îndemnul său, între anii 1902–1909, clerul oltean a publicat la Râmnicu Vâlcea revista bilunară Cuvântul Adevărului, pe care el însuși a îmbogățit-o cu multe articole valoroase,⁹ precum Sfaturi pentru preoți date după diferiți autori (1909).¹⁰ Dorința lui era „să slujească ca o tribună după care fiecare preot să își poată arăta părerile sale în ceea ce privește buna stare a Sfintei Biserici Ortodoxe de Răsărit, ca în ea să se publice predicile cele

mai bune ținute de preoți și, în sfârșit, să se mențină pe terenul obiectiv și al moderației potrivit cu Sfânta Scriptură, cu predania și cu sfintele canoane”.¹¹

Suflet cult și nobil, iubitor al artei, a îmbogățit muzeul istoric și artistic de la Episcopie și a luat toate măsurile ca bisericile din eparhie să fie pictate de specialiști, iar școlile de cântăreți să mărească numărul absolvenților buni în bisericile Olteniei.¹² Prin urmare, în anul școlar 1901/02, Școala de cântăreți din Râmnicu Vâlcea a fost frecventată de 65 de elevi, repartizați în trei clase,¹³ iar în 1903/04, cea din Craiova a avut 81 de elevi.¹⁴

În afară de acestea, vlădica are meritul de a reînființa în 1908 Seminarul de la Râmnic, așezându-l la mănăstirea Bistrița.¹⁵ Aici și-a desfășurat activitatea doar până în 1911, când Episcopul Râmnicului, Ghenadie Georgescu, a cerut Ministerului strămutarea lui în vechea sa clădire din curtea Episcopiei.¹⁶

Ca răsplată a eforturilor sale, pentru bogata activitate culturală, la 25 mai 1909, a fost ales membru de onoare al Academiei Române.¹⁷ Era o mărturie a prestigiului de care se bucura în fața oamenilor de cultură ai țării datorită operei lui nemuritoare. Drept mulțumire, a trimis înaltului for academic o scrisoare de mulțumire, citită în ședința din 28 mai de vicepreședintele I. C. Negruzzi: „Viu mișcat

5 REDACȚIA, *Zece ani de păstorire...*, p. 224.

6 Apărarea Mitropolitului Athanasie..., p. 196.

7 Haralambie ROVENȚA, *Studiul Noului Testament...*, pp. 279–280 („Era unul dintre cei mai cărturari vlădici pe cari i-a avut biserica în ultimile decenii”); *Prezentare biografică și bibliografie selectivă...*, pp. 34–35.

8 Vasile ROMANESCU, *Mitropolitul Athanasie Mironescu...*, pp. IV–V.

9 REDACȚIA, 28 martie..., p. 223.

10 „Sfaturi pastorale”, în: CA, an. VI (1908), nr. 21, p. 173; Mircea PĂCURARIU, *Dicționarul teologilor români...*, p. 402.

11 „Scopul nostru”, în: CA, an. I (1902), nr. 1, p. 1.

12 REDACȚIA, *Zece ani de păstorire...*, p. 225.

13 „Școala de cântăreți bisericești din R.-Vâlcea. Raport”, în: CA, an. I (1902), nr. 8, p. 60.

14 „Știri. Statistica”, în: CA, an. III (1904), nr. 10, p. 104.

15 Nicolae ȘERBĂNESCU, *Ierarhii plaiurilor oltenice...*, p. 345.

16 Pr. P. PARTENIE, Anuarul Seminarului „Sf. Nicolae” din R.-Vâlcea pe anul școlar 1924–1925 cu un scurt istoric de la înființare și până în prezent, Tipografia, Legătoria de cărți și Librăria Matei Basarab, Râmnicu Vâlcea, 1926, pp. 111–112.

17 „Ședințele ordinare. Ședința publică de la 25 mai 1909”, în: *Analele Academiei Române, seria II, tom XXXI, 1908–1909, Partea administrativă și desbaterile*, București, 1909, pp. 189–190; Vasile ROMANESCU, *Mitropolitul Athanasie Mironescu...*, pp. IV–V.

de comunicarea ce ați binevoit a-mi face, că sunt ales membru onorar al Academiei, vă rog să fiți interpretul călduroaselor mele mulțumiri către onor. Membri ai Academiei, pentru actul săvârșit în persoana smereniei mele. În modestele mele lucrări ce cu ajutorul lui Dumnezeu voi mai alcătui pe viitor, mă voi călăuzi totdeauna, cât privește partea formală, de luminile acestui învățat corp, căruia se datorește în cea mai mare parte avântul luat de literatura noastră pe toate terenurile culturii omenești. Mulțumind încă o dată Onor. Academiei pentru distinsa onoare ce mi-a făcut, vă rog, Domnule Președinte, a primi asigurarea înaltei considerațiuni ce vă păstrez și arhierești binecuvântări”.¹⁸

Activitatea administrativă

Continuând munca predecesorului său, Episcopul Atanasie a desăvârșit multe lucrări, atât în gospodăria Sfintei Episcopii, cât și în așezămintele monahale din eparhie, „în care a introdus cea mai perfectă rânduială”, ajutând pe cele sărace cu propriile sale mijloace, procurând odoare sfințite, cărți de ritual, veșminte sacre și alte obiecte necesare cultului divin.¹⁹ Potrivit apropiaților, a făcut „o epocă”, cu „ștampele monumentelor vechi și noi, pentru procurarea cărora a cheltuit mii de lei și foarte multă obo-seală, până când să aleagă ce-i bun de conservat”.²⁰ Pentru a mărturisi zelul depus de el la buna chivernisire a treburilor administrative, la 28 martie 1905, membrii redacției revistei Cuvântul Adevărului, care l-au urmat încă de la primii pași făcuți în Oltenia, au prezentat consecințele măsurilor sale gospodărești, spre slava Bisericii și prestigiul clerului: „clădiri și reparări a numeroase biserici, multe sfințite de P.S. Sa, înființarea de societăți preoțești, întrunirea preoților în cercuri și conferințe, iar mai presus de toate, îmbunătățirea stării materiale a preoților și în special a credincioșilor”.²¹

În primul rând, se cuvine să notăm că a purtat o grijă deosebită Catedralei eparhiale, unde a înlocuit pardoseala din piatră cu una din mozaic, „prea frumos lucrată”, a modificat intrarea în cafas și a îmbrăcat în argint, pe cheltuiala sa, icoana Sfântului Nicolae și a Înălțării Domnului de pe catapeteasma din lemn de tei, sculptată cu măiestrie și poleită.²²

Văzând că Mănăstirea Cozia nu are clopote, i-a dăruit unul de la Seminarul din Râmnicu Vâlcea, apoi a făcut apel către preoți să ajute financiar pentru confecționarea altuia mai mare, demn de o ctitorie vo-

¹⁸ Ședințele ordinare. Ședința de la 28 maiu 1909..., pp. 210-211.

¹⁹ Meletie RĂUȚU, *Monografia ecleziastică...*, pp. XVI-XVII.

²⁰ Meletie RĂUȚU, *Monografia ecleziastică...*, pp. XVIII-XIX.

²¹ REDACȚIA, 28 martie..., p. 223.

²² † Atanasie MIRONESCU, *Sfânta Episcopie a Eparhiei Râmnicului – Noul Severin...*, pp. 182-183; „Știri și diverse”, în: CA, an. II (1903), nr. 11, p. 86 (Ministrul Cultelor a acordat 3.000 lei pentru reparații la Catedrală.).

ievodală, și pentru ridicarea unui foișor, care să le adăpostească.²³ Tot așezământului vâlcean i-a dăruit până în august 1903 următoarele cărți: „12 minee, didachii ale lui Ilie Miniat, un orologiu mare, un penticos-tar, un evhologiu, un Aghiasmatariu, o psaltire, 64 cuvinte ale S-lui Ioan Hrisostom, un tipic bisericesc, una carte de tedeum, un tipic arhieresc, acatistul Sfintei Filotea, acatistul Cuvioasei Parascheva, acatistul Maicii Domnului, acatistul Sf. Ecaterina și acatistul S-lui Dimitrie cel nou”.²⁴

Dintr-o statistică a ajutoarelor pentru biserică în Eparhia Râmnicului – Noul Severin aflăm că de la alegerea sa, în 1898, s-au eliberat 102 pantahuse, până în 1902, spre a se strânge ajutoare în folosul zidirii și împodobirii bisericilor din întreaga țară. În acest context, cu 39 de pantahuse s-a strâns suma de 74.163 lei și 53 bani. Cercetând revista Biserica Ortodoxă Română, constatăm că în scop religios, pentru zidirea bisericilor, reparații, cărți liturgice, obiecte sfinte și alte obiecte, s-au făcut în această perioadă donații în valoare de 204.028 lei și 08 bani, în afară de imobilele, terenurile și alte obiecte neprețuite, care se ridicau la o sumă destul de mare.²⁵

Trebuie să facem precizarea că, în 1905, arhimandritul Damaschin Pandulescu, superiorul mănăstirii Bistrița, i-a dăruit 500 lei Episcopiei ca ofrandă, pe care vlădica i-a folosit la repararea și înfrumusețarea raclei cu sfintele moaște aflate în catedrală.²⁶ În același an, a primit din partea Eufimiei Dimancea două covoare frumoase, pentru a-i pomeni la sfintele slujbe pe cei doi fii ai ei, pe care le-a așezat tot în catedrală.²⁷

Pentru obiectele făcute și reparate pe cheltuiala sa în biserica Sfintei Episcopii, a primit în 1909 mulțumiri publice, prin intermediul revistei Biserica Ortodoxă Română, care le și enumeră: „Două icoane împărătești la catapeteasmă a hramului (Sf. Nicolae) și Înălțarea Mântuitorului, îmbrăcate cu argint și poleite parțial cu aur, din argintul bisericii din candelile vechi, și tot lucrul plătit de Î.P.S. Sa; una cutie de argint cu capac și încuietoare și parțial poleită cu aur care conține sf. Moaște, reparată cu cheltuiala Î.P.S. Sale; un sfeșnic cu șapte lumini, lucrat din argintul bisericii și parțial poleit tot cu cheltuiala Î.P.S. Sale; una cădelniță care s-a poleit cu aur plătită de Î.P.S. Sa; Douăzeci și una candel mari din bis. mare, reparate cu argint din care parte poleite cu aur; două îmbrăcămînți pe sf. Masă în bis. mare, din care una din stofă de mătase albă cu flori galbene, și una din stofă Damasc de lână, făcută cu cheltuiala Î.P.S. Sale; două perdele la ușile împărătești, din care una de mătase galbenă cu broderii și

²³ „Donațiuni”, în: BOR, an. XXIV (1900), nr. 8, pp. 794-795.

²⁴ „Știri. Donațiune”, în: CA, an. II (1903), nr. 9, p. 72.

²⁵ „Știri. Statistica ajutoarelor pentru biserică în Eparhia Râmnicului – Noul Severin - 1898-1902”, în: CA, an. I (1903), nr. 18, p. 144.

²⁶ „Știri. Ofrandă”, în: CA, an. IV (1905), nr. 1, p. 112.

²⁷ „Știri. de la S-ta Episcopie de Râmnic”, în: CA, an. IV (1905), nr. 12, p. 128.

una de mătase neagră; o pereche tricheri de argint de cel din al bisericii, lucrate cu cheltuiala Î.P.S. Sale; legătura a 22 Minee, din care 17 cu piele marochin și 5 cu pânză imitație, care s-a plătit tot de Î.P.S. Sa; două rânduri de veșminte diaconești de stofă albastră, cu flori albe argintii, dimpreună cu orariile lor; una poală de stofă maro pentru analfogul pe care se citește psaltirea; una îmbrăcămintă de catifea verde cu cruci și galoane groase de fir de argint curat, care servește pe masa dinaintea icoanei împărătești «Maica Domnului»; una dveră de mătase verde cu cruci argintii la bis. Bolniță; Idiomelarele de Dimitrie Suceveanu și un Anastasimatar idem, un utrenier, precum și antologia de Nectarie și un Doxastar de Zmeu; una tavă rotundă de argint gravată cu inscripțiuni, precum și șase păhăruțe mici, în formă de potire mici și poleite pe dinăuntru cu aur, necesare la serviciul sf. altar, făcute cu cheltuiala Î.P.S. Sale din argintul casei”.²⁸

Gospodar harnic în timpul păstoririi sale, s-a preocupat și de construirea unor noi biserici sau de refacerea celor existente, pe care le-a sfințit cu deosebită mulțumire sufletească, înzestrându-le cu cărți de ritual, îmbrăcămintă și toate cele necesare unui sfânt locaș. Dintre acestea pomenim ctitoriile din comunele: Copăcioasa, jud. Gorj (22 octombrie 1900), Pesceana-Cermegești, jud. Vâlcea (29 octombrie 1900), Traian, jud. Romanați (5 noiembrie 1900), Leotești, jud. Romanați (12 noiembrie 1900),²⁹ Arcani, jud. Gorj (Parohia Câmpu Tomei, 27 aprilie 1903),³⁰ Pietrari (Parohia Pietrarii de Sus, 25 februarie 1904),³¹ Fântărești (Parohia Seciu, 1905), Glăvile (Parohia Olteanca, 1906), Lădești (Parohia

Găgeni, 1906), Pietrari (Parohia Pietrarii de Jos, 1907), Stoenesti (Parohia Dobriceni, 1907), Stănești (Parohia Cuculești, 1908), toate din județul Vâlcea ș.a.³²

Dintr-un raport al protoiereului județului Vâlcea, cu nr. 381/99, către episcop, aflăm că în cursul anului 1898 erau 7 parohii urbane, cu 19 biserici filiale, deservite de 7 parohi, ajutați de 17 preoți supranumerari, 20 de cântăreți și 18 paracliseri. Bisericile parohiale și filiale rurale erau în număr de 355, cu 121 de parohi, 58 preoți supranumerari și 244 de paracliseri, una dintre parohii fiind vacantă. Tot în 1898, s-a pus temelia a două biserici, care s-au reconstruit din lemn pe locul altora mai vechi, închise din cauza stări de ruină, sărăcie și deteriorare, și s-au sfințit trei biserici, refăcute tot din lemn, la Mădularii de Olt, Colțești și Lăpușata.³³

Potrivit statisticilor, la 15 ianuarie 1904, în Oltenia erau: 273 de biserici în 74 de comune din județul Dolj, 400 de biserici în 39 de comune din județul Gorj, 322 de biserici în 63 de comune din județul Mehedinți, 208 biserici în 51 de comune din județul Romanați, și 312 biserici în 46 de comune din județul Vâlcea.³⁴ Din Istoricul Eparhiei, apărut în 1906, aflăm că în județul Dolj erau 307 biserici, păstorite de 221 de preoți și 2 diaconi, în județul Gorj 402 biserici, cu 156 de preoți și 1 diacon, în județul Mehedinți 335 de biserici, cu 197 preoți și 1 diacon, în județul Romanați 217 biserici, slujite de 151 de preoți și 1 diacon, iar în județul Vâlcea 396 de biserici, cu 173 de preoți.³⁵ După

²⁸ „Donățiuni”, în: BOR, an. XXXIII (1909), nr. 2, p. 237.

²⁹ Un ASISTENT, „Cronica bisericească. Sfințiri de biserici”, în: BOR, an. XXV (1901), nr. 1, p. 86.

³⁰ „Știri. Sfințire de biserică”, în: CA, an. II (1903), nr. 2, p. 14.

³¹ „Știri”, în: CA, an. III (1904), nr. 24, p. 267.

³² Pr. dr. Laurențiu RĂDOI, *Vâlcea, vatră de cultură și spiritualitate românească*, Editura Alma Mater, Sibiu, 2012, p. 152-452.

³³ „Copie după raportul Preacucernicului Protoiereu al județului Vâlcea sub No 381/99, către Prea sf. Episcop al Eparhiei Râmnicu – Noul Severin”, în: BOR, an. XXIII (1899), nr. 3, pp. 346-347.

³⁴ „Știri. Notițe statistice”, în: CA, an. II (1904), nr. 19, p. 152.

³⁵ † Atanasie MIRONESCU, *Sfânta Episcopie a Eparhiei Râmnicului – Noul Severin...*, pp. 516, 559, 607, 640, 681.

10 ani de la instalare, actele vremii arată că în acest timp s-au sfințit în eparhie 152 de biserici și anume: în județul Romanați 20 (9 de el), în județul Dolj 35 (6 de el) în județul Gorj 34 (7 de el), în județul Mehedinți 36 (5 de el), și în județul Vâlcea 27 (11 de el).³⁶

Dar marele ierarh nu s-a mulțumit doar cu sfințirea acestora, ci transmitea de fiecare dată adevărate sfaturi părințești despre importanța actului săvârșit și ostenelele celor care au contribuit la construirea lor. Pentru început redăm un scurt fragment dintr-o impresiionantă cuvântare, ținută la sfințirea Bisericii Sfinții Voievozi din Tg. Jiu în ziua de 7 aprilie 1902, din care vedem felul în care înțelegea educarea credincioșilor: „Oricât de departe vom ajunge cu cunoștințele omenești, oricât vom pătrunde în adâncimile pământului și ale cerului, la măsura înălțimii stelelor și a cunoștinței bogățiilor din adâncimile pământului, un lucru va rămâne veșnic – credința în D-zeu și evlavia către cele cerești, care sunt mângâierea și înălțarea sufletelor către Acel ce este darul cel bun și desăvârșit, către Acel ce ne-a dat viața și suflarea noastră. Vă rămâne aceea mângâiere sufletească că în această viață totul e trecător, singur numai sufletul va supraviețui spre a fi veșnic însoțitor al făcătorului său. Aceasta e întărirea cea mai mare a inimilor celor slabe și a cugetelor ce șovăiesc adesea în grele împrejurări”. La final, a oficiat un Te-Deum pentru rege, vorbindu-le ostașilor despre vitejia sa și îndemnându-i să se supună superiorilor și să îndeplinească legile, „care sunt făcute pentru a sădi în ei cât mai adânc sentimentul datoriei și al iubirii de neam, pentru ca atunci când trâmbița de război va suna, să fie gata a-și da cu drag sângele lor pentru țară”.³⁷

³⁶ „Știri”, în: CA, an. VII (1909), nr. 21-22, p. 230.

³⁷ POPESCU-BREASTA, „Slujirea Bisericii catedrale din Târgu-Jiuului

Tot aici considerăm potrivit să redăm câteva cuvinte rostite la 13 noiembrie 1902, după slujba Vecerniei și așezarea sfintelor moaște, cu prilejul sfințirii Bisericii Izvorul Tămăduirii din comuna Tismana, județul Gorj: „Începând serviciul dumnezeiesc pentru sfințirea acestei biserici, zidită cu cheltuiala și ajutorul credincioșilor iubitori de D-zeu, am chemat mai întâi ajutorul acelor sfinți ale căror moaște sunt puse în altar, ca să unească rugăciunile lor cu ale noastre și să facă pe D-zeu milostiv, ca să păzească locașul acesta de orice întâmplare, revărsând asupra lui harul său cel bogat și făcându-l ca o casă bine primită pentru oricine va veni și se va închina cu credință pentru a-și găsi alinarea și pacea căutată”.³⁸

O altă „frumoasă și bine sfințită cuvântare” a ținut în ziua de 21 septembrie 1903, când s-a târnosit biserica din satul Vlăduțeni, comuna Păușești-Măglași, înălțată prin stăruința familiei viitorului episcop Antim Petrescu. Apropiat sufletește de păstoriții săi, le-a vorbit celor prezenți despre biserică și foloasele ei, ca „mamă de obște și mângâietoarea tuturor credincioșilor”, cum trebuie să fie pregătiți creștinii să intre în ea și cât folos sufletesc oferă ascultarea cuvântului lui Dumnezeu. La final, a adus mulțumire ctitorilor și tuturor celor care s-au ostenit la ridicarea și împodobirea bisericii, arătând totodată greutatea întâmpinate la zidire, și a îndemnat enoriașii să o iubească, vizitând-o cât mai des și îngrijind-o cu cele necesare.³⁹

Preocupat de grija mântuirii fiilor duhovnicești și iubind buna podoabă a casei Domnului, în septembrie 1904, a sfințit trei așezăminte în

de către Preasfințitul episcop al Râmnicului – Noul Severin D. D. Atanasie”, în: CA, an. I (1902), nr. 2, pp. 14-16.

³⁸ „Știri”, în: CA, an. I (1902), nr. 18, p. 128.

³⁹ Pr. Al. PETRESCU, „Biserica Vlăduțeni (Vâlcea)”, în: BOR, an. XXVII (1903), nr. 7, pp. 812-821; „Știri. O sfințire de biserică”, în: CA, an. II (1903), nr. 13, p. 104.

parohiile Cetatea, județul Dolj, Nicolcioiu, județul Gorj, și Călinești, județul Vâlcea. La biserica din Cetatea au participat peste 5.000 de credincioși, mulți din Bulgaria, români de prin satele de pe lângă Dunăre, între ei și preoți, cu care el a vorbit, împărțindu-le cărți religioase. Înainte de slujba oficiată la biserica din Parohia Nicolcioiu, a ținut „o cuvântare despre importanța bisericii, a actului sfințirii și a darului ce li se hărăzește de la Dumnezeu în acea zi, dându-le mai multe povețe folositoare de suflet”.⁴⁰

Adăugăm la acestea cuvântarea rostită la sfințirea Bisericii Sfântul Mucenic Dimitrie din Corabia, mahalaua Dașova, unde „a vorbit despre însemnătatea și folosul sufletesc ce-l pot trage creștinii din vederea bisericii atât în exterior, cât și a celor ce sunt în interiorul ei, apoi vorbește despre cugetarea trupului și cea a sufletului, făcând aplicațiuni morale ce vor rămâne neșterse din mintea și inimile auditoriului”.⁴¹

O nouă mărturie arată că în ziua de 9 octombrie 1906, când s-a sfințit Biserica Adormirea Maicii Domnului din comuna Ștefănești, județul Vâlcea, a ținut „o cuvântare plină de învățături înălțătoare și sfaturi înțelepte”, prin care a explicat importanța noului locaș dumnezeiesc pentru enoriași, îndemnându-i să se adune cu râvnă duhovnicească în el pentru mângâierile lor sufletești și să caute mereu a-l ține în podoaba și măreția cuvenită. După ce a laudat vrednicia ostenitorilor, în special a preotului paroh Teodor Bălășel, și a prezentat prin cuvinte mișcătoare rolul bisericii în mântuirea oamenilor, la final, i-a îndemnat să vină în duminici și sărbători la slujbe, pentru a-și umple sufletele cu învățăturile alese și mângâitoare ale Sfintei Evanghelii și cu sfaturile pline de înțelepciune ale vrednicului lor păstor.⁴²

Este bine să mai notăm faptul că peste tot a fost întâmpinat cu multă căldură și dragoste. De pildă, când a sfințit biserica din Pătulele, județul Mehedinți, la 22 mai 1905, „n-a fost sat pe tot parcursul de la T.-Severin până la Pătulele, unde populația să nu-i facă cea mai călduroasă primire, întâmpinându-l cu cuvântări calde și lacrimi de bucurie, spunându-și fiecare păsurile lor cu privire la viața lor sufletească, iar P.S. Sa la toți le-a răspuns turnând balsam vindecător pe rănilor sufletești”. La slujba de sfințire, „prin o simțită cuvântare a făcut atenți pe creștini asupra actului săvârșit, îndemnându-i să iubească biserica, să fie buni creștini prin faptele lor și să priceapă însemnătatea bisericii, care le aduce atâtea foloase în toate împrejurările vieții”.⁴³

⁴⁰ „Știri. Sfințiri de biserici”, în: CA, an. III (1904), nr. 12, p. 123.

⁴¹ „Știri. O sfințire de biserică”, în: CA, an. II (1903), nr. 15, p. 119.

⁴² „Știri. Sfințire de biserică”, în: CA, an. IV (1906), nr. 13, p. 136; Pr. Teodor BĂLĂȘEL, „Înștiințare”, în: CA, an. IV (1906), nr. 11, p. 112.

⁴³ „Știri. Târnosire de biserică”, în: CA, an. IV (1905), nr. 6, p. 64.

Aceeași bucurie a fost resimțită la 22 octombrie 1906, în ziua de sfințire a bisericii din Isvorul Bârzei: „Dragostea manifestată față de P.S. nostru episcop din partea autorităților, a epitropiei și a tuturor credincioșilor, a fost o nouă dovadă de putere a sentimentelor creștinești; iar vocea blândă, autoritară și plină de sfaturi creștinești a P.S. Sale a înduioșat pe cei mai numeroși credincioși și a încurajat pe cei evlavioși în practicarea virtuților”.⁴⁴

La fel de triumfal a fost întâmpinat de credincioși în gara din Butoești, la 14 august 1907, cu prilejul sfințirii Bisericii Adormirea Maicii Domnului din comuna Stângăciaua de Jos, județul Mehedinți. Adânc emoționat, ierarhul le-a mulțumit tuturor „de buna primire ce i-au făcut”, apoi le-a recomandat să fie fii supuși Bisericii și patriei, „care sunt mama noastră purtătoare de grijă pentru bunăstarea sufletească și trupească”, și i-a îndemnat să se supună legilor și autorităților și să se iubească unii pe alții, „căci numai atunci, după cuvintele Mântuitorului, vor da dovadă că sunt urmași ai Lui și fii ai unuia și aceluiasi Părinte care locuiește în ceruri”. A doua zi, după sfințire, a ținut o nouă cuvântare, prin care le-a arătat celor prezenți importanța bisericii în stat, rolul ei în omenire, scopul omului, însemnătatea slujbei de sfințire, foloasele pe care le primește omul de la biserică, rolul preotului ca învățător și servitor al altarului în săvârșirea misterelor, și a încheiat prin câteva sfaturi date poporului, încât i-a făcut pe mulți să verse lacrimi de durere și de bucurie.⁴⁵

Ierarh între preoți

Din izvoarele vremii desprindem o serie de informații despre clerul din Oltenia, cele mai multe privind hirotonirea preoților, faptele lor vrednice, dar și abaterile sau viciile, pe care ierarhul n-a întârziat să le pedepsească. Dintre cei hirotoniți în timpul său, notăm pe: Gh. Mihălcescu (31 martie 1902, Biserica Madona Dudu din Craiova),⁴⁶ Gh. Popescu (29 septembrie 1902, Parohia Horezu-Poenari, jud. Dolj), Ilie Neagoe (29 septembrie 1902, Parohia Rojitea, jud. Dolj),⁴⁷ Dumitru Popescu (1 noiembrie 1902, Parohia Preajba, jud. Romanați), Constantin Popescu (1 noiembrie 1902, Parohia Lăpușata, jud. Vâlcea), Grigorie A. Roșioga (9 noiembrie 1902, Parohia Aninoasa, jud. Gorj), Nicolae Popescu (10 noiembrie 1902, Parohia Ciurari, jud. Dolj),⁴⁸ Dumitru Mărgăritescu (19 iunie 1905, Parohia Găvănești, jud.

⁴⁴ Diac. I. V. RAICULESCU, „Sfințirea bisericii din Isvorul Bârzei, din jud. Mehedinți”, în: CA, an. V (1906), nr. 15, p. 120.

⁴⁵ ASISTENT, „Știri. O sfințire de biserică”, în: CA, an. VI (1907), nr. 9-10, pp. 78-79.

⁴⁶ „Știri”, în: CA, an. I (1902), nr. 1, p. 8.

⁴⁷ „Știri”, în: CA, an. I (1902), nr. 14, p. 112.

⁴⁸ „Știri. numiri”, în: CA, an. I (1902), nr. 17, p. 136.

Romnați),⁴⁹ Nicolae Călugărescu (26 iunie 1905, Parohia Coțofenii din dos, jud. Dolj), Teodor Popescu (3 iulie 1905, Parohia Rojiștea, jud. Dolj),⁵⁰ Ioan Tucu (septembrie 1905, Parohia Calopăru, jud. Dolj).⁵¹ La 3 iulie 1905, a hirotonit diacon pe seama Mănăstirii Tismana pe monahul Inochentie Radu,⁵² iar la 6 august 1905, l-a preoțit pe ierodiaconul Calinic Popescu, pentru aceeași chinovie.⁵³ În acest timp, până în 1908, au fost hirotoniți la parohiile din eparhie 160 de preoți și 4 diaconi.⁵⁴

În general, preoții olteni își îndeplineau cu cinste misiunea și îndatoririle față de Biserică și enoriași, fiind implicați în ridicarea de noi locașuri sfinte și case parohiale sau în înființarea de societăți culturale și bănci populare, încât au fost destui vrednici de laudă. De exemplu, prin grija protopopului Meletie Răuțu, s-a constituit în Râmnicu Vâlcea o societate cooperativă pe acțiuni numită *Providența*, al cărei scop era, pe de o parte, să fabrice lumânări din ceară curată de albine și să întreprindă orice industrie folositoare Bisericii și Școlii, iar pe de alta, de a da ajutor material văduvelor și orfanilor membrilor ei.⁵⁵ În 1903, la inițiativa preotului Teodor Bălășel, s-a înființat în comuna Ștefănești o bancă populară de împrumuturi și economii, intitulată Dobrușa, cu peste 60 de membrii.⁵⁶

Bucurându-se de stima și respectul întregului cler, mulți îl considerau un adevărat părinte și un om drept, care răsplătește faptele de credință, uneori chiar cu ranguri bisericești.⁵⁷ Astfel, la 17 februarie 1904, în urma adresei comandantului Corpului I de armată, a hirotesit duhovnic și a confirmat în postul de confesor al garnizoanei din Craiova pe preotul Alexandru Petrescu, care pe atunci era supranumerar în Parohia Sfinții Voievozi.⁵⁸ La 28 iunie 1905, a hirotesit pe Teodor Bălășel și Dimitrie Bănescu, preot la Bolnița Episcopiei și dirijor al corului Catedralei, întru sachelar,⁵⁹ iar în ziua de 6 august, a conferit rangul de arhimandrit protosinghelului Damaschin Pandelescu, superiorul Mănăstirii Bistrița.⁶⁰ Pentru activitatea depusă în 35 de ani de preoție și zelul arătat la înfrumusețarea sfântului locaș, la 4 decembrie 1905, a ridicat la rangul de iconom-stavrofor pe preotul Iorgu Stănescu de la Biserica Adormirea din

49 „Știri. De la S-ta Episcopie de Râmnic”, în: CA, an. IV (1905), nr. 6, p. 64.

50 „Știri. De la Sfânta Episcopie”, în: CA, an. IV (1905), nr. 7, p. 71.

51 „Știri”, în: CA, an. IV (1905), nr. 11, p. 112.

52 „Știri. De la Sfânta Episcopie”, în: CA, an. IV (1905), nr. 7, p. 71.

53 „Știri. De la S-ta Episcopie de Râmnic”, în: CA, an. IV (1905), nr. 10, p. 104.

54 „Știri”, în: CA, an. VII (1909), nr. 21-22, p. 230.

55 „Știri”, în: CA, an. I (1902), nr. 1, p. 8.

56 „Știri”, în: CA, an. II (1903), nr. 3, p. 24.

57 Vasile ROMANESCU, *Mitropolitul Athanasie Mironescu...*, p. 18.

58 „Știri și diverse”, în: CA, an. III (1905), nr. 23, p. 252.

59 „Știri. De la Sfânta Episcopie”, în: CA, an. IV (1905), nr. 7, p. 71.

60 „Știri. Distincțiune”, în: CA, an. IV (1905), nr. 11, p. 112.

Turnu Severin, manifestându-și dorința ca pe viitor să fie și alți slujitori care să imite realitățile acestui venerabil preot.⁶¹

Deși mulți erau conștienți de menirea lor, existau totuși și abateri clericale, iar pedepsele dictate variau, de la suspendare până la destituire sau oprire de la lucrarea preoțească. Cu privire la acest aspect, protopopul Meletie Răuțu afirma că Episcopul Atanasie era cumpănit atunci când trebuia să pedepsească, călăuzindu-se după vechiul principiu: „a greși este omenește; iar a stărui în greșală este... lucru... drăcesc”. Iată și mărturia lui: „Ca fost pedagog de tineri formați; iar acum păstor al păstorilor sufletești, în reprimarea celor abătuti, întrebuintează treptelnică măsură pedagogică și evanghelică gradațiune a aplicării pedepselor celor mai cumpănite; veșnic condus de principiul nestrămutat «erare humanum est, perseverare diabolicum»”.⁶²

În continuare, amintim câteva cazuri interesante de preoți și cântăreți bisericești, care ne-au reținut atenția. De pildă, în 1902, un preot paroh din județul Vâlcea a fost oprit de la lucrarea preoției până când își va aduce locuința în desăvârșită curățenie, deoarece la inspecția făcută de protopop, s-a găsit într-o stare de necurătenie condamnată. Tot pentru dezordinea din casă, alți doi preoți din Vâlcea au fost canonisiți cu câte 10 și 15 zile de serviciu la Episcopie, iar un altul, din cauza abuzurilor de băuturi spirtoase, a fost destituit din postul de paroh.⁶³

La 15 iunie 1903, revista eparhiei menționa că D. Ceaușescu, cântăreț la Biserica Sfântul Ioan Botezătorul din Râmnicu Vâlcea, a fost suspendat din serviciu până ce se va cunu-

na civil și religios cu femeia cu care trăiește în concubinaj,⁶⁴ iar la 1 iulie, nota că un preot din județul Dolj a fost suspendat din serviciul parohial și oprit de la toată lucrarea preoțească până când va dovedi că a cununat civil și religios pe fiica sa minoră, care trăia în concubinaj.⁶⁵ În același an au fost canonisiți trei preoți din Caracal cu șapte zile serviciu la Episcopie pentru neglijență în ceea ce privește curățenia la biserică.⁶⁶

Din raportul protoiereului județului Vâlcea cu nr. 381/99 către episcop, aflăm că erau mulți preoți care, cu o încăpățănare aproape sălbatică, nu voiau să se supună regulamentului Sfântului Sinod în privința uniformizării costumului clerical, amintind între ei pe: Dincă Berenu din Călina, Stanciu Gârdescu din Drăgășani, Ion Petroniu din Colțești, Ilie Popescu din Broșteni, C. Rădulescu din Ocnele-Mari, Gheorghe Ion Petre din Bunești, Ion Nedelcu din Nemoiu și Petre Stănescu din Lungești.⁶⁷

Cercetând izvoarele vremii, găsim date însemnate și despre la conferințele din eparhie, la care episcopul a participat sau a aprobat temele supuse discuțiilor, în vederea îmbunătățirii vieții religios-morale a păstoritilor săi. Trebuie să consemnăm în primul rând conferințele învățătorilor, desfășurate în perioada 5-12 aprilie 1901 la Râmnicu Vâlcea, unde s-a vorbit, printre altele, și despre predarea Religiei în școala primară. După terminarea serviciului religios, le-a recomandat să predea la început mai mult prin pilde și exemple, iar după ce școlarii vor ajunge la o treaptă mai înaltă de asimilare, se le ofere cunoștințe teoretice mai dezvoltate.

⁶⁴ „Știri. Suspendare”, în: CA, an. II (1903), nr. 5, p. 40.

⁶⁵ „Știri. Suspendare”, în: CA, an. II (1903), nr. 6, p. 48.

⁶⁶ „Știri. Canonisire”, în: CA, an. II (1903), nr. 7, p. 56.

⁶⁷ Prot. M. RĂUȚU, „Copie după raportul Prea Cucernicului Protoiereu al județului Vâlcea sub No. 381/99, către Prea Sf. Episcop al Eparhiei Râmnicului – Noul Severin”, în: BOR, an. XXIII (1899), nr. 3, p. 350.

⁶¹ „O distincțiune”, în: CA, an. VI (1906), nr. 24, pp. 255-256.

⁶² Meletie RĂUȚU, *Monografia ecleziastică...*, p. XVIII.

⁶³ „Știri. Măsuri energice”, în: CA, an. I (1902), nr. 11, p. 88.

„Aici însă trebuie a fi cu mare băgare de seamă, pentru că, conform recomandărilor făcute de pedagogii mari, trebuie a ne feri de a produce în sufletul școlarilor îndoieli sau nesiguranță în ce privește adevărurile religioase. Învățătorul în predarea Religiei să se țină de metoda istoriei, unde se învață adevărurile fără discuție, fiind întemeiate pe documente”.⁶⁸

Preocuparea sa pentru bunul mers al Episcopiei Râmnicului rezultă și din îndrumările pe care le-a dat preoților vâlceni la conferința din 30 octombrie 1902, când „a ținut încordată timp de o oră atenția preoților și a tuturor celor prezenți, sporiți în număr de vreo 70, cu atâtea sfaturi părintești, pecetluite cu atâtea citate din Sfânta Scriptură, încât a rezumat și a făcut să reiasă și să se oglindească toată activitatea morală și pastorală a preotului. Povețele pastorale, îndemnurile la muncă cinstită și neîntreruptă, ce fiecare e dator a consacra pe altarul patriei și al bisericii, bogăția pildelor scoase din istoria popoarelor, a patriei și cea bisericească; a hrănit sufletește și a interesat atât de mult pe ascultători, încât și cei ce vedeau altădată în conferințe o greutate, acum au petrecut un timp plăcut de dumnezeiască mângâiere [...] acum mai mult ca oricând preoții vâlceni au avut prilejul a cunoaște și mai de aproape pe păstorul lor; acum mai mult decât oricând, și a-și da seama de bogăția cunoștințelor cârmaciului lor și fiecare a învățat că tot omul prin neîntreruptă muncă și osârdie, adaugă tot mai mult în capitolul cunoștințelor, și prin citire neîntreruptă, își agonește cunoștințe și se pune în menirea a fi gata totdeauna cum să predice, să îndemne, să sfătuiască și să se impună mai micilor semeni, și chiar mai marilor lor”. La final, după ce cântăreții bisericești au părăsit sala, „a relevat cu nemărginită precauție unele din greșelile grave ale preoților și în special a celor certați cu soarta, dându-le o nouă serie de părintești povețe, deșteptându-i asupra primejdiilor morale la care se expun și la consecințele asprimei canoanelor cărora nesocotitorii și nesocotiții inevitabil se expun a cădea victime de voie. Până aici Păstorul a sfătuit, a povățuit, a îndemnat, iar aci a poruncit și a amenințat chiar pe cei ce, lipsiți de scrupule, și-ar dicta singuri pedeapsa meritată”.⁶⁹

În acest context, trebuie să scoatem în evidență faptul că în anul 1903, cu binecuvântarea sa, s-a înființat Societatea Lumina a clerului oltean, care avea, între alte scopuri, pe cel cultural-educativ prin ținerea de conferințe și înființarea cercurilor culturale preoțești. În județul Gorj erau 20 de cercuri culturale preoțești, după numărul cercurilor dascălești. În anul 1903/04, acestea au fost comune cu ale învățătorilor, așa cum au găsit de cuviință mai mulți preoți.⁷⁰

⁶⁸ G. „Cronica bisericească. Conferințele învățătorilor”, în: BOR, an. XXV (1901), nr. 1, pp. 82-84.

⁶⁹ Un ASISTENT, „O conferință a preoților vâlceni”, în: CA, an. I (1902), nr. 15, pp. 118-119.

⁷⁰ Prot. Ștefan NICOLAESCU, „Raportul No. 417/a.c. al P.C. Protoiereu al jud. Gorj către Sf. Episcopie a

Fără să intrăm în detalii, notăm că în zilele de 26–27 august 1903, preoții din județul Gorj au luat parte la conferințele generale, având două teme de discuție: înființarea cercurilor culturale religioase și îndeplinirea de către creștini a celor nouă porunci.⁷¹ În anul următor, preoții din Gorj și Adunarea generală a membrilor Societății *Lumina* a clerului din județ s-au întrunit în zilele de 25–26 august, având pe ordinea de zi: darea de seamă asupra activității arătate în cercurile culturale religioase în cursul anului 1903/904, ținuta preotului în parohie și în afară, relele de care suferă sătenii și cine este chemat să le dezrădăcineze, darea de seamă asupra situației materiale și morale a Societății *Lumina* pe primele două trimestre etc.⁷²

Tot aici se cuvine să notăm întrunirea bisericească ținută în ziua de 30 noiembrie 1904 în sala Bibliotecii episcopale sub președinția sa, pentru prezentarea activității Administrației bisericești pe anul 1904 și lucrările Consistoriului bisericesc din cursul aceluiași an, unde a rostit o cuvântare despre marele Mitropolit Veniamin Costachi, intitulată: *Un păstor model al Bisericii noastre*.⁷³ La această ședință a fost delegată o comisie care să întocmească un regulament pentru ținerea conferințelor pastorale în eparhie. Proiectul prevedea: 1) reglementarea, obligativitatea, scopul și cuprinsul conferințelor; 2) speciile, durata, epoca și organizația externă a conferințelor; 3) organizația internă a conferințelor; 4) administrația conferințelor.⁷⁴

Așa cum arată sursele vremii, conferințele

generale pe anul 1905/06 au avut în dezbateri 7 chestiuni, printre care: mijloacele și căile prin care preotul ar putea să-și îndeplinească mai bine datoriile și să se bucure de drepturile sale, virtuțile casnice ale preotului și ale soției sale, semnele prin care Biserica noastră se deosebește de celelalte biserici creștine și se recunoaște ca adevărata biserică a lui Hristos, ce s-a făcut pentru Biserică și cler în cei 40 de ani de domnie a regelui Carol I etc. În județul Dolj, conferințele generale s-au ținut în zilele de 29–30 decembrie 1905, sub președinția sa.⁷⁵

Luând cunoștință de regulamentul conferințelor pastorale, preoții din Gorj i-au trimis la 1 noiembrie 1906 o telegramă „cu cele mai profunde sentimente de mulțumire pentru solitudinea ce poartă clerului, ca să se poată menține la înălțimea chemării sale”, însoțită de urări privind o muncă rodnică și sănătate îndelungată. La această telegramă, el a răspuns: „foarte simțitor la frumoasa manifestare a simțămintelor iubitului cler gorjean față de organizarea conferințelor pastorale, mulțumesc călduros și doresc ca toți uniți în credință și fapte să propășească spre slava lui Dumnezeu și luminarea credinciosului nostru popor”.⁷⁶

Atașamentul față de păstoriții săi reiese și din telegrama preoților din județul Dolj, reuniți în zilele de 23–24 iunie 1908 la conferința de la Craiova, prin care și-au exprimat sentimentele de respect, însoțite de urări „de sănătate pentru a ne rămâne pildă înaltă de urmat în calea servirii noastre și pentru cinstea Bisericii noastre”. Și de această dată le-a răspuns cu multă considerație: „Cu deosebită bucurie am luat cunoștință de întrunirea clerului doljean în conferință generală și, dorind ca lucrările sale să țină la întărirea

Râmnicului – Noul Severin”, în: CA, an. III (1904), nr. 8, pp. 82–83.

⁷¹ „Raportul no. 417/a.c. al P.C. Protoieru al jud. Gorjiu către Sf. Episcopie a Râmnicului – Noul Severin”, în: CA, an. III (1904), nr. 5, p. 49.

⁷² „Știri”, în: CA, an. III (1904), nr. 10, p. 104.

⁷³ „Știri”, în: CA, an. III (1904), nr. 18, p. 192; „Viața și activitatea Mitropolitului Veniamin Costachi. Un păstor model al Bisericii române”, în: CA, an. III (1905), nr. 21, p. 229.

⁷⁴ „Aviz cucernicilor preoți din Eparhia Râmnicului”, în: CA, an. III (1905), nr. 22, p. 242.

⁷⁵ „Știri. Conferințe preotești”, în: CA, an. IV (1905), nr. 12, p. 128.

⁷⁶ „Știri”, în: CA, an. IV (1906), nr. 18, p. 144.

dragostei frățești și la bună sporire a servirii păstorești pentru ridicarea moralului creștinesc în popor, vă binecuvântează”.⁷⁷

La final, trebuie să precizăm că la 5 februarie 1905 a avut loc în sala Bibliotecii episcopale Adunarea ordinară a membrilor Societății *Providența* din Râmnicu Vâlcea, compusă din preoți, învățători și câțiva creștini evlavioși. Pe lângă scoaterea lumânărilor false din biserică și ajutorul oferit văduvelor și orfanilor membrilor ei, societatea înființase în acel an și Secția de credit și economie pentru ajutorarea membrilor și a altor persoane cu sumele necesare la diferite nevoi din viața lor sau a țăranilor, care de multe ori erau strâmtorați.⁷⁸

Activitatea sinodală

Tot în legătură cu Episcopul Atanasie trebuie să prezentăm și rolul său în cadrul Sfântului Sinod, unde a avut numeroase interpelări, fiind ales în mai multe comisii. Având în vedere calitatea sa de membru în *Comisia pentru cercetarea socotelilor revistei Biserica Ortodoxă Română* și a Tipografiei Cărților Bisericești, a citit în ședința din mai 1900 un raport privitor la solicitarea monahului Dionisie Barbu de la Mănăstirea Cheia, care cerea la jumătate de preț, adică 5 lei, publicația respectivă, neavând mijloacele necesare pentru a plăti întreg abonamentul.⁷⁹

Printr-o altă intervenție, avută în sesiunea de primăvară a anului 1903, la 5 mai, a propus să se publice cele 14 *Epistole ale Apostolului neamurilor după Teofilact*, aflate în manuscris în Biblioteca Facultății de Teologie, ca un omagiu adus Mitropolitului Veniamin Costachi din partea Sfântului Sinod, la împlinirea a 100 de ani de la înființarea Seminarului din Iași.⁸⁰ În ședința din 8 mai, a fost ales în *Comisia pentru cercetarea cărților de învățământ religios*, elaborate conform noilor programe analitice pentru seminarii, și a primit sarcina de a cerceta și aproba, împreună cu membrii Ministerului, manualele, urmând să întocmească un raport cu lucrările cercetate, ce avea să fie prezentat la o viitoare sesiune. Tot acum s-a admis propunerea lui și a episcopului de la Huși cu privire la tipărirea Tâlcuirii epistolelor Sfântului Apostol Pavel după Teofilact, realizată de marele mitropolit moldovean, și a Evangheliilor, făcută tot după arhiepiscopul Bulgariei. Pentru supravegherea acestor tipăriri, a fost delegat el, împreună cu episcopul Argeșului.⁸¹ A doua zi, a propus ca Tipografia și revista Sfântului Sinod, aflate în nere-

⁷⁷ „Știri”, în: CA, an. VII (1908), nr. 7-8, p. 91.

⁷⁸ „Știri”, în: CA, an. III (1905), nr. 22, p. 244.

⁷⁹ „Procese verbale ale ședințelor Sfântului Sinod din sesiunea de primăvară a anului 1900”, în: BOR, an. XXIV (1900), nr. 4, p. 19.

⁸⁰ „Știri. Sfântul Sinod al Sfintei Bisericii Autocefale Ortodoxe Române”, în: CA, an. II (1903), nr. 5, pp. 38-39.

⁸¹ „Știri și diverse. De la Sfântul Sinod. Sesiunea de primăvară”, în: CA, an. II (1903), nr. 4, pp. 28-29.

guli financiare și chiar morale, să fie controlate de Ministerul Cultelor.⁸²

Merită să notăm faptul că în sesiunea din toamna aceluiași an a fost ales membru în Comisia pentru cercetarea actelor și scrierilor candidaților înscriși pentru Catedra de Drept Bisericesc de la Facultatea de Teologie din București, în cea pentru revista Biserica Ortodoxă Română și Tipografia Cărților Bisericești și în cea pentru cercetarea manualelor din învățământul religios, cursul primar.⁸³ De reținut că în ședința din 22 octombrie, discutându-se despre cererea clerului din orașul Huși și județul Fălciu de a primi gradația prevăzută de Legea clerului, episcopul de la Râmnic a arătat prim-ministrului că ierarhii întotdeauna au pus în vedere preoților să-și îndeplinească conștiincios datoriile lor de slujitori ai lui Dumnezeu și buni povățuitori ai credincioșilor pe calea binelui și a credinței. Cu toate acestea, erau și preoți nemulțumiți pentru că nu li se plăteau salariile regulat, precum cei din Craiova, cărora el le-a cerut să stea liniștiți, fiindcă li se va face dreptate.⁸⁴

Cu prilejul discuțiilor privind dispoziția episcopului de la Roman de a nu se cânta muzică militară la înmormântările militarilor, în sesiunea din mai 1904, ierarhul oltean și-a exprimat din nou părerea, spunând că „este bine a se menține în ce privește înmormântările militarilor uzul de a cânta muzică militară, însă nu în curtea bisericii, precum nici în cimitire, ci numai în locuința decedatului și pe drum până la cimitir”. Apoi a arătat cazul unei biserici din Craiova, unde corul a cântat niște

cântece, atrăgând atenția epitropilor, care nu le-au mai permis în viitor, deoarece erau oprite de canonul 59 al Sinodului din Laodicea. În urma dezbaterilor, s-a hotărât ca ierarhul moldovean să revină asupra dispoziției, întrucât obiceiul de a se cânta muzică la morți se practica de multă vreme în toate eparhiile. Tot în această sesiune, Atanasie a propus mai multe măsuri: „1) să se ceară certificate de moralitate de la aceia care fac denunțuri contra preoților, apoi să se procedeze la cercetare, căci prin aceasta s-ar împuțina numărul denunțătorilor. 2) Ministrul de Culte să ia măsuri ca epitropii, mai ales cei de la biserici cu fonduri proprii, să se mărginească numai în exercitarea atribuțiilor pe care legea le acordă și a se supune dispozițiilor luate de ierarhi. 3) să se observe noul regulament privitor la construcțiile bisericești, care cuprinde dispoziții ce îngreunează lucrările. De pildă, se cere a se dovedi existența fondurilor bănești necesare pentru o construcție de biserică, când se știe că cele mai multe biserici, mai ales la țară, s-au făcut și se fac de creștini prin pantahuse”.⁸⁵

Pentru bunul mers al Tipografiei Cărților Bisericești și al revistei sale, membrii Sfântului Sinod au instituit în sesiunea de toamnă a anului 1905 o comisie din care făcea parte și el, care să viziteze inopinat Cancelaria redacției și să supravegheze zilnic lucrările tipografiei, pentru a scoate la lumină textul cărților de ritual curat și fără greșeli. Această decizie s-a luat ca urmare a numeroaselor greșeli care s-au strecurat în Psaltire, ed. III, tipărită de Constantin Chiricescu.⁸⁶

Vrednică de notat este și intervenția sa în sesiunea din mai 1907, când a citit un raport în care a expus motivele împotriva sărbătorilor neacceptate de Biserică, izvorâte din cre-

⁸² „Chestiunea Controlului Casei «Tipografiei» și «Revistei Sfântului Sinod» de către Ministerul de Culte”, în: CA, an. II (1903), nr. 13, p. 99.

⁸³ „Știri”, în: CA, an. II (1903), nr. 14, p. 112.

⁸⁴ „Știri. În chestia gradației preoțești”, în: CA, an. II (1903), nr. 15, p. 120.

⁸⁵ „Știri. De la Sfântul Sinod”, în: CA, an. III (1904), nr. 7, p. 70.

⁸⁶ „Știri. Propunere”, în: CA, an. IV (1905), nr. 14, p. 144.

dulitate sau credințe deșarte, dar celebrate în mod abuziv de credincioșii de la sate. De reținut în mod special concluzia acestei intervenții, prin care se cere emiterea unei circulare în toată țara, care să ducă la îndepărtarea tuturor sărbătorilor păgânești: „Considerând că sfințele canoane rânduiesc aspre certări preoților și mirenilor care țin sărbători păgânești; având în vedere și regulamentul Sf. Sinod din 29 Mai 1874, care, la art. 3, oprește sărbătorile păgânești; având în vedere că sătenii din diferite localități ale țării țin încă și acum asemenea sărbători, după cum afirmă și d. Ministru al Cultelor, Spiru Haret; având în vedere că acesta este un abuz cu urmări pierzătoare de suflet, ce aduc încă și mai mare sărăcie în populația rurală, Comisia opinează ca Sf. Sinod să dea imediat o enciclică în toată țara pentru veștejirea acestui abuz, amintind totodată și sărbătorile ce creștinii sunt datori a ține, potrivit regulamentului respectiv din 1874. Cât privește acțiunea preoților în combaterea acestui abuz, comisia opinează a se pune preoților îndatorire să sfătuiască cu dinadinsul pe săteni la toate ocaziile, în biserică și prin enorii, ca să nu mai serbeze sărbători păgânești. Preoții care s-ar constata că n-au ascultat acest îndemn al Sf. Sinod să fie canonișiți la reședința chiriarhului respectiv, după a lui chibzuință. Pentru acest sfârșit preoții să fie îndatorați a raporta pe cale ierarhică activitatea desfășurată de ei spre stârpirea sărbătorilor păgânești și dacă enoriașii i-au ascultat, și în ce măsură. Iar preoții care nu numai că n-ar îndemna pe săteni să părăsească acest obicei, ci chiar le-ar vesti prin tragerea clopotului și prin slujbă la biserică, cu scop ca enoriașii, nelucrând pentru ei înșiși, să iasă la munca preotului. Având în vedere că Sf. Vasile cel Mare zice: «Nu se cade ca evlavia să fie îndemn de lenevire», asemenea preoți, potrivit canonului 70 al Sfinților Apostoli, să fie opriți de toată lucrarea preoțească de la o lună până la doi ani, pierzând și leafa pe timpul opririi...»⁸⁷

În încheiere, precizăm că în ședința din 20 octombrie 1908, ierarhul Râmnicului a arătat cele trei chemări ale Bisericii asupra căroră Sfântul Sinod trebuie să chibzuiască: „de a predica sau a învăța cuvântul dumnezeiesc, de a săvârși sfințele servicii dumnezeiești și de a povățui pe credincioși la săvârșirea faptelor bune”. Cu privire la cea dintâi, a prezentat nemulțumirea a doi profesori care s-au plâns că Ministerul nu a ameliorat și profesorilor de Religie salariile, precum celorlalți dascăli, deși muncesc ca și ei, cerându-li-se și lor titluri academice și concursuri. Referitor la seminarii și Facultatea de Teologie, el susține că trebuie să se găsească mijloacele necesare ca aceste școli să producă absolvenți pentru a putea fi hirotoniți preoți atât la orașe, cât și la sate, „căci se află multe parohii unde n-au preot și lipsa preoților face ca poporul să se înstrăineze de religie și de

⁸⁷ „Raportul P.S. Athanasie episcop al Râmnicului – Noul Severin asupra sărbătorilor, cetit în Sf. Sinod în sesiunea de Mai a. c.”, în: CA, an. VI (1907), nr. 7-8, pp. 52-55.

biserică, și urmările acestei înstrăinări sunt foarte vătămătoare”. În ceea ce privește Facultatea de Teologie, considera că profesorii trebuie să stea într-o legătură duhovnicească cu ierarhii și Sfântul Sinod, iar studenții trebuie să asimileze cunoștințe mai solide la cursuri.⁸⁸

Cuvântări în Senat

Predicator de mare valoare și orator de frunte, și-a consacrat viața în întregime Bisericii și neamului, devenind cunoscut prin cuvântările lui și în Senat, unde participa frecvent la ședințe și lua deseori cuvântul. Dovedind alese însușiri, membrii înaltului for aveau o mare stimă și un deosebit respect pentru el.⁸⁹ La 7 ani după instalarea la Râmnic, redactorii de la Cuvântul Adevărului, remarcându-i bogata activitate pusă în slujba Bisericii și a țării, menționau cu aleasă considerație: „În apărarea Bisericii nu s-a condus de considerațiuni momentane, ci în Senat a expus cu demnitate părerile sale cu prilejul discuțiilor diverselor legi, ca: a recrutării, jandarmeriei rurale, modificarea procedurii civile, a învățământului secundar, a învățământului primar și normal, a înființării Cassei Bisericii etc., propunând ceea ce a socotit că este în folosul Bisericii și al clericilor”.⁹⁰

Pentru început notăm că în ședințele din toamna anului 1899, în calitate de președinte al subcomisiei pentru alcătuirea programei la Religie, care se predă o oră pe săptămână la gimnaziu și liceu, precum și la clasele V-VI liceale, a propus un proiect de programă și pentru clasele VII-VIII de băieți, ca să poată să-și completeze cunoștințele, absolut necesare oricărui creștin și mai ales viitorilor cetățeni și oameni de stat. Din păcate, Ministrul Cultelor a suprimat materia de la cele două clase, motivând tendința de a ușura și simplifica materia și nu de a o încărca și mai mult.⁹¹

De interes este și intervenția din 17 ianuarie 1900, prin care a răspuns la propunerea unui senator care ceruse urmărirea tuturor celor ce atacau prin presă religia, autoritatea, proprietatea etc. Pentru a arăta că Biserica nu doarește pedepsirea cu asprime a unor astfel de oameni, el aduce în discuție lucrarea Sfântului Sinod, care își face datoria, înlesnind răspândirea de cărți religioase și morale în popor, încurajând pe cei mai buni creștini să tipărească o serie de lucrări prin care să contra-atace pornirile anti-religioase și anti-creștine ale unora și dezmințind aceste calomnii prin răspândirea cunoștințelor sănătoase, religioase, morale și sociale în mijlocul poporului.⁹²

⁸⁸ „Știri”, în: CA, an. VII (1908-1909), nr. 17-18, pp. 209-210.

⁸⁹ Vasile ROMANESCU, *Mitropolitul Athanasie Mironescu...*, pp. 18, 25-26.

⁹⁰ REDACȚIA, 28 martie..., p. 223.

⁹¹ „Învățămintul religios”, în: BOR, an. XXIII (1899), nr. 1-5, pp. 82-84 (În raportul întocmit și înaintat ministrului se prevedea pentru clasa a VII-a Apologia religiunii creștine comparativ cu alte rituri, iar la clasa a VIII-a Apologia moralei creștine).

⁹² G., „Cronica bisericească” în: BOR, an. XXIII (1900), nr. 11, pp. 1043-1047.

Cu ocazia discuției asupra modificărilor ce trebuiau aduse procedurii civile, la art. 196, în ședința din primăvara anului 1900, analizând legitimitatea și utilitatea jurământului, a cerut „ca preoții să nu jure, ci să fie crezuți numai pe cuvânt” și a propus două amendamente prin care martorul să rostească un jurământ în fața preotului îmbrăcat în veșminte și cu Sfânta Evanghelie în mâini înainte de a depune mărturie, iar al doilea, preoții să nu fie supuși la jurământ.⁹³

În continuare, notăm demersurile făcute de el în aprilie 1900, cu prilejul discuțiilor asupra legilor învățământului primar, normal, seminarial, secundar și superior, prin care atrăgea atenția asupra modificării art. 19 din proiectul aflat în dezbateră, care prevedea desființarea seminariilor inferioare pe măsura apariției școlilor primare superioare. După ce a arătat starea învățământului românesc, le-a cerut senatorilor să mențină toate seminariile inferioare, ba chiar să mai înființeze unul superior, pe lângă celelalte două existente, pentru a asigura preoți suficienți la sate. Această solicitare o vedea îndreptățită din cauza numărului de parohii vacante în întreaga țară. Râmnicul, de pildă, avea disponibile atunci 22 de parohii, care nu se puteau ocupa cu preoți supranumerari, deoarece aceștia mai degrabă renunțau la salariu decât să-și părăsească gospodăria pentru care munciseră toată tineretea. Apariția unui al treilea seminar se impunea, întrucât numărul preoților supranumerari se înmulțise în mod simțitor de la punerea în aplicare a Legii clerului, eparhia sa având doar în jur de 200 la aproape 800 de parohii. La finalul intervenției, i-a cerut Guvernului să nu facă economii în defavoarea educației, ci să înființeze un al treilea seminar superior, necesar viitorilor preoți, dovedind, astfel, că sunt „urmași credincioși nu numai ai tradițiilor Partidului Conservator în ce privește așezarea Bisericii noastre, ci și ai tuturor bărbaților cu dor de binele și viitorul acestei țări”.⁹⁴

În ședința din 24 februarie 1904, vorbindu-se despre modificarea unor articole din Legea învățământului primar și normal, episcopul de la Râmnic a propus un amendament prin care se suplina lipsa de preoți la sate. Pornind de la Legea clerului mirean, care prevedea că nu se vor mai hirotoni preoți noi decât la patru vacanțe unul, dacă vor exista supranumerari, le-a prezentat senatorilor rigorile acestei decizii, care a făcut ca, „în timp de 10 ani, numai la Eparhia Râmnic, din 319 preoți supranumerari, care existau la 1894, în comunele rurale nu mai sunt decât 130; cele 189 locuri, așadar, câte au rămas vacante, nu s-au mai putut ocupa, nici măcar în parte, cu toate repetatele cereri ale locuitorilor de a li se da preoți, căci ei se găsesc în suferință”. Pentru că în Oltenia se publicase un loc de paroh, la care s-au prezentat 14

⁹³ „Cronica bisericească. Jurământul preoților”, în: BOR, an. XXIII (1900), nr. 12, pp. 1152-1153.

⁹⁴ Icon. Coman VASILESCU, „Cronica bisericească, Un discurs ținut în Senat”, în: BOR, an. XXIV (1900), nr. 2, pp. 212-222.

candidați, a propus ca acești tineri să ocupe un post de învățător-ajutor în cătunele care au 40 de copii în vârstă de școală, apoi să fie hirotoniți și plătiți numai cu salariul din învățământ, „căci o asemenea populație de copii presupune și existența unui număr de locuitori destul de însemnat, ca să aibă și necesitate de un preot la biserică”.⁹⁵

La fel de însemnat rămâne și raportul său cu privire la proiectul pentru modificarea Legii clerului mirean, adoptat de senatori la 14 decembrie 1905. Ca să ne edificăm, vom reproduce mai jos partea finală a discursului, în care se subliniază importanța acestui demers pentru o mai bună administrare bisericească și îmbunătățire a vieții credincioșilor din mediul rural: „Rânduind și la sate preoți titrați, cu destulă pregătire, spre a fi adevărați păstori sufletești, cu ascendent intelectual și moral asupra sătenilor, cu viață și purtare exemplară în mijlocul lor, acest proiect urmărește scopul înalt și patriotic de a îmbunătăți starea țaranului român, a lucra pe orice căi la împuținarea a tot felul de călcări de lege, ce după ultimele statistici sunt din nefericire prea frecvente între sătenii noștri; a înfrâna din ce în ce mai mult concubinajele și divorțurile, a ajuta la propășirea economică a populației rurale, cu un cuvânt la ridicarea stării morale a iubiților noștri săteni [...] Obligând în viitor pe preoți de a preda învățământul religios în școlile primare, proiectul țintește a se sădi în inimile cetățenilor de mâine din cea mai fragedă vârstă temerea de Dumnezeu, care este începutul înțelepciunii, respectul și ascultarea de cei mai mari, simțul curat al datoriei, gătire spre jertfe pentru patrie și tron [...] destul este

să gândim că sunt în țară peste trei mii de sate fără biserici și dar că un mare număr de săteni n-au încă lăcașuri în care să se deprindă din ce în ce mai mult a se ruga lui Dumnezeu și a se împărtăși de mângâierile religiei. Proiectul de față însă, prin înființarea de preoți ajutători, remediază și răul acesta, căci preoții se vor sili a face, cum zice Sf. Ioan Gură de Aur, ca fiecare casă să fie o biserică, până ce vor ajunge să aibă și localuri de biserică, pentru care cu bucurie constatăm că sătenii chiar în prezent sunt gata de orice jertfe”.⁹⁶

Demn de reținut este faptul că, în problema hirotoniilor, propunea, între alte măsuri, care să satisfacă numeroasele cereri de preoți, să se interpreteze mai pe larg art. 11 din Legea clerului și să se admită ca și patru decese de supranumerari să dea dreptul la o hirotonie. Deși Ministrul Cultelor s-a opus inițial, această cerință a fost revizuită prin adresa nr. 57/1905 către Episcopia Râmnicului, restabilindu-se astfel înțelesul articolului menționat: „Îndată ce au încetat din viață patru preoți, fie parohi, fie supranumerari, sau au refuzat patru preoți supranumerari de a fi înaintați parohi, s-a ivit o vacanță legală și se poate face hirotonie fie de preot paroh, fie de preot supranumerar”.⁹⁷

În ședința Senatului din 2 martie 1906 cu privire la organizarea și administrarea Cassei Bisericii, solicita ca directorul Tipografiei Cărților Bisericești să fie numit de către Sfântul Sinod, ca până atunci, și să fie o persoană distinsă prin știință și onestitate, care să depună o garanție de cel puțin 10.000 lei. În ceea ce privește revista Biserica Ortodoxă Română, administrată de Cassa Bisericii, considera că nu este echitabil și nici legal să

⁹⁵ „Cronica bisericească. O cuvântare a P.S. Episcop Atanasie”, an. XXVIII (1905), nr. 12, pp. 1402-1407; „Cuvântarea P.S. Episcop Atanasie al Râmnicului, ținută la Senat în chestia hirotoniilor”, în: CA, an. III (1904), nr. 16, pp. 161-164.

⁹⁶ „Raportul P.S. Episcop al Râmnicului privitor la proiectul de lege pentru modificarea legii clerului mirean din 1893”, în: CA, an. IV (1906), nr. 21, pp. 212-216.

⁹⁷ „Știri. O măsură salutară”, în: CA, an. III (1905), nr. 19, p. 207.

se pună bir pe preoți pentru a se abona, ci să fie lăsați liberi să decidă. La final, îl atenționa pe ministru să respecte regulamentul în vigoare, pentru a nu zdruncina „credința poporului în puritatea cărților noastre de ritual, în cazul în care d-voastră ați face așa cum prevedeați prin proiectul de lege de față, că declarați tipografia cărților bisericești ca o instituțiune în care Sf. Sinod n-are niciun amestec, decât doar numai ca să dea acolo taxele ce trebuie să tipărească și altceva nimic”.⁹⁸

Tot atât de important a fost rolul lui în 1907, cu prilejul răscoalei țărănilor, când a apărut cu dovezi puternice clerul de învinovățirea nedreaptă ce i se aducea printr-o adresă amănunțită către Ministerul Cultelor, precum și în diferite ocazii, salvând cinstea Bisericii.⁹⁹ Combativ din fire cum era, în 1908, când s-a făcut legea Consistoriului Superior Bisericesc, a intrat într-o luptă crâncenă contra ei și a Ministrului Spiru Haret, pentru a sfârși prin a fi raportorul legii în Senatul țării.¹⁰⁰

În sfârșit, amintim discursul său asupra proiectului de lege al fabricării lumânărilor, adus în deliberare Senatului la 4 februarie 1908. Deoarece abuzul de a falsifica lumânările nu s-a putut împiedica prin legea din 28 februarie 1906, s-a constituit un comitet doi ani mai târziu, din care făcea și el parte, pentru a cerceta din nou proiectul inițial. În urma revizuirii, comisia l-a adoptat pe următoarele considerente: „Acea lege pare că s-a făcut mai mult din preocuparea de a spori veniturile Casei Sfintei Biserici [...] Singurul ei rezultat a fost desființarea pangarului bisericilor, în dauna lor. Alt inconvenient al zisei legi mai este că taxele ce impunea pentru fabricarea lumânărilor și pentru vânzarea lor chiar în detaliu împiedică pe micii comercianți de a se ocupa și cu acest articol [...] Legea de față e menită a remedia toate aceste inconveniente. Ea are de scop pur și simplu a curma abuzul fabricării și vânzării de lumânări false pentru uzul bisericilor noastre, dar nu vreun venit pentru Cassa Bisericii, afară doar de produsul eventual al amenzilor. Ea menține și pangarele bisericilor în folosul lor și le scutește de taxe [...] legea de față nu impune taxe pentru fabricarea sau vânzarea lumânărilor de ceară curată, afară de cele prevăzute prin codul de comerț pentru fabricanți în genere [...] legea de față lasă libertatea fabricării lumânărilor de ceară curată de albine pentru uzul personal al omului sau familiei sale în casă sau în biserică; prevede însă amendă de la 500 până la 1.000 lei și confiscarea lumânărilor fabricate în casă, dacă se va dovedi că ele au fost puse în comerț...”. În calitate de raportor, la final, s-a adresat senatorilor, conchizând: „Am accentuat, d-lor, în raport,

⁹⁸ „Cuvântarea P.S. Episcop al Râmnicului în ședința Senatului de la 2 martie 1906”, în: CA, an. V (1906), nr. 16, pp. 121-125.

⁹⁹ REDACȚIA, *Zece ani de păstorie...*, p. 225.

¹⁰⁰ Vasile ROMANESCU, *Mitropolitul Athanasie Mironescu...*, p. V.

anume că se lasă liberă fabricarea lumânărilor de ceară adevărată de albine pentru uzul personal al fiecăruia gospodar în casă și la biserică, ca să dăm posibilitate țăranilor români să cultive albine și mai mult decât până acum, ca să aibă cu ce să-și facă lumânări pentru casa lor sau pentru ca să le dea de pomană, aprinse sau neaprinse, după cum este obiceiul creștinesc [...] Nu ne aruncați atunci învinuirea că n-am fi favorabili intereselor țăranilor, din contră, tocmai de țărani ne-am interesat în primul loc la cercetarea acestei legi; deoarece ei sunt apărați, ca și preoții, ca să poată face lumânări în casa lor; aceasta le va da și mai mare îndemn să cultive albinele și să utilizeze ceara, atât cât au trebuință pentru casă, iar restul să-l vândă ca să-și îndeplinească alte nevoi...”¹⁰¹

Om al rugăciunii și al faptelor bune. Pentru a-i evidenția cât mai bine personalitatea, se cuvine să prezentăm și câteva aspecte privind viața sa religios-morală, dar și actele de filantropie surprinse de apropiați. De reținut, în primul rând, cuvintele lăsate de preotul Meletie Răuțu de la Parohia Toți Sfinții din Râmnicu Vâlcea, care l-a slujit ca protopop timp de 11 ani, însoțindu-l la sfintele slujbe atât în Catedrala episcopală, cât și în alte locașuri din județul Vâlcea: „A încurajat și îndemnat pe toți la muncă și la împlinirea exactă a datoriilor în și afară de biserică. Singur dând pilda celei mai asidue munci și celei mai regulate îndepliniri a serviciilor bisericesti, fără de care nu se începe niciun serviciu de seară ori de dimineață în bisericile Sfintei Episcopii, precum și în bisericile Sfintei Mănăstiri Cozia, unde-și petrece o bună parte din timpul verii, Însuși Preasfinția Sa fiind un desăvârșit cunoscător al cântărilor, tipicului și tuturor rânduielilor interne bisericesti, cum iarăși puțini sunt în ierarhia bisericească”¹⁰²

La fel de convingător aveau să scrie și membrii Redacției revistei Cuvântul Adevărului, cu prilejul împlinirii a zece ani de păstorie: „cuvios și cu totul supus pravilei monahale, duce o viață aspră și cu totul potrivită cinului călugăresc. Patul, masa, rugăciunea le face așa fel încât nici într-o altă chinovie nu pot fi făcute mai simplu și mai după aspra pravilă bisericească. E nelipsit absolut de la toate serviciile bisericesti, servind însuși mai în toate duminicile și sărbătorile de peste an”.

În pofida vremurilor grele, putem să evocăm și câteva mărturii cu un caracter filantropic, care vorbesc despre ajutorul acordat păstoriților. De la copii până la diferite instituții vedeau în el un adevărat părinte care îi iubea și prețuia, știind viața grea pe care fiecare o ducea. Iată, de pildă, ce reiese din paginile revistei Cuvântul Adevărului în privința firii sale

¹⁰¹ „Raportul și discursul P.S. Episcop de Râmnic în Senat asupra proiectului de lege a fabricării lumânărilor”, în: CA, an. VI (1908), nr. 23, pp. 215-216.

¹⁰² Meletie RĂUȚU, *Monografia ecleziastică...*, pp. XVI-XVII.

generoase: „Totdeauna blând, totdeauna smerit și cuvios, totdeauna gata a ajuta, P.S. Sa nu trece nici chiar pe lângă un copil fără a-i adresa o vorbă părintească și, de multe ori, fără ca să-i dăruiască ceva [...] Ca un călugăr adevărat, P.S. Sa nu-și lipește sufletul de ban și nu-i poartă prea mult grija. Toată socoteala bănească i-o poartă subalternii P.S. Sale. Cu banul personal plătește de multe ori cele de trebuință pentru Episcopie. Cine a cerut un ajutor P.S. Sale și să nu i se fi dat? Către săraci, ca și către diferite societăți, ajutorul bănesc al P.S. Sale a venit totdeauna din destul”.¹⁰³

Pentru a ne convinge încă o dată de grija pe care o manifesta față de semenii săi, notăm și descrierea lăsată de preotul Meletie Răuțu: „Milostiv și compătimitor cu cei lipsiți, pe toți îi ajuta fără întârziere. Naționalist înfocat, ajuta cu largă mână orice instituție și orice întreprindere începută în numele patriei și al neamului românesc”.¹⁰⁴ La rândul său, preotul Teodor Bălășel de la parohia Ștefănești sublinia câțiva ani mai târziu: „Mărturisesc în cuget curat că ori de câte ori mă găseam lângă Î.P.S. Sa mă simțeam alt om, cu suflet mult înălțat și încălzit, gata a-mi face datoria de apostol al poporului cu puteri înzecite. Pentru care mărturisesc că multe din cele ce voi fi putut lucra ca preot și ca român datoresc sfaturilor și mai ales felului de a fi și păstori al Î.P.S. Sale. Și nu spun numai eu aceasta, o spune întreaga Eparhie a Râmnicului, unde a lăsat unanime regrete. Totdeauna bun, totdeauna fără preget, totdeauna treaz la minte și gata a da un sfat bun, vedeam în Î.P.S. Sa tipul ierarhului vrednic de înalta sa chemare”.¹⁰⁵

Deși puține, aceste mărturii arată că a fost un om al rugăciunii și un ierarh slujitor, care l-a mărturisit pe Mântuitorul Hristos cu toată ființa, predicând, sfințind, săvârșind hirotonii și mai ales trăind adevărurile de credință, pe care le propovăduia prin cuvânt și faptă. Pe bună dreptate, așadar, comitetul de redacție de la *Cuvântul Adevărului* scria după șase ani de la alegerea sa în scaunul de la Râmnic: „Vrednică este de o deosebită cinstire ziua de 28 martie 1898, deoarece cu ea se deschide o epocă rodnică pe toate terenurile de activitate bisericească, epocă care, în mersul dezvoltării religioase din România, înseamnă un pas înainte. E nevoie de ore a mai aminti cu câtă ardoare și demnitate conduce Eparhia P.S. Sa D.D. Athanasie, când acesta este un lucru devenit de domeniul public”.¹⁰⁶

¹⁰³ REDACȚIA, *Zece ani de păstorie...*, p. 225.

¹⁰⁴ Meletie RĂUȚU, *Monografia ecleziastică...*, p. XVIII.

¹⁰⁵ *Apărarea Mitropolitului Athanasie...*, p. 202.

¹⁰⁶ REDACȚIA, „Știri. Dată interesantă”, în: CA, an. II (1904), nr. 24, pp. 191-192.